

OVERZICHT VAN DE GEBRUIKTE NOTEN IN DEEL 1

The diagram illustrates the notes used in Part 1. It features a piano keyboard with a dot on the C4 key. Below the keyboard, a scale of notes is labeled with letters: C D E F G A B C D E F G A B C D E F G A B C. Below the letters, a musical staff with a treble clef and a bass clef shows the notes of the scale. The notes are represented by small circles on the staff lines, with the C4 note positioned on the first line of the bass clef.

BEGELEIDEN MET AKKOORDEN

VOOR PIANO EN KEYBOARD

DEEL 1 - BASISVAARDIGHEDEN

De basis voor een goede start

Notennamen

Toonladder, octaaf, kwint, terts

Majeur en mineur akkoorden

Liggingen van de drieklank

Ritme en de vierkwartsmaat

Vingerzettingen

DEEL 2 - UITVOEREN

Klaar om samen te spelen

Toonladders en voortekens

Overzicht van majeure en mineur akkoorden

Akkoordprogressies

Veelgebruikte maatsoorten

Dynamiek

DEEL 3 - VERFIJNEN

Het leuke van muziek: er is altijd meer te leren

Septiem en suspended akkoorden

Coördinatie van beide handen

Syncopen en triolen

Geavanceerde ritmische patronen

Harmonie en melodie

Begeleiden met akkoorden voor piano en keyboard

© Iebele Abel, Hanna Hommes
© Elmtree and Waters Publishing

Tweede druk december 2024.
Eerste druk december 2024.

ISBN 9789079735556

Muziektechniek, muzieklessen, muziekonderwijs
NUR 668/667 Bladmuziek / Muziekinstrumenten en -techniek
BISAC MUS016000 MUSIC / Instruction & Study / Exercises
BISAC MUS023030 MUSIC / Musical Instruments / Piano & Keyboard

Vormgeving Studio Het Hogeland

Een uitgave van Elmtree and Waters Publishing Nederland
www.elmwaters.com

© 2024. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

BASISVAARDIGHEDEN

ALLES VOOR EEN GOEDE START

Welkom bij het eerste deel van *Begeleiden met Akkoorden*! Aan de hand van ruim 75 korte oefeningen leer je stap voor stap alles wat je nodig hebt voor het spelen van piano of keyboard. De oefeningen en de theorie zijn geschikt voor iedereen die (beter) piano wil leren spelen: voor de absolute beginner, maar ook om je kennis en techniek bij te schaven. In dit eerste deel komen alle basisbegrippen aan de orde die van belang zijn voor iedere pianist, vanaf het allereerste begin. Geen enkele stap wordt overgeslagen, waardoor je essentiële muzikale begrippen op een heldere en logische manier leert doorgronden. Aan de hand van praktische oefeningen krijg je een breed scala aan muzikale vaardigheden en muziektheorie onder de knie.

De methode is geschikt voor zelfstudie en muziekonderwijs. Na het afronden van alle drie delen kun je moeiteloos variëren met verschillende manieren van akkoorden spelen, bij welke muziek dan ook. Je begrijpt de taal van muziek, zodat je met alle musici in alle stijlen kunt meespelen.

Anders dan veel andere methoden, leer je in deze serie niet alleen akkoordsymbolen lezen en spelen, maar laten we ook zien hoe deze akkoorden worden weergegeven in notenschrift. Zo leg je een solide basis voor vrijwel alle muziekgenres.

BEGELEIDEN MET AKKOORDEN

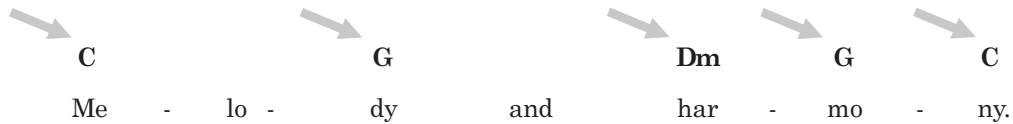
We hebben het over begeleiden met akkoorden wanneer je als pianist of toetsenist samenspeelt met andere muzikanten, zoals een zanger, een violist of in een band. Bij het begeleiden spelen akkoorden een belangrijke rol.

Een akkoord is een samenklank van meerdere noten. Op de piano speel je een akkoord door twee of meer toetsen tegelijk of na elkaar aan te slaan.

Akkoorden hebben in muziek verschillende functies. Het ondersteunen van melodie is een belangrijke functie, maar er zijn veel meer. Zo bepalen akkoorden de structuur en harmonie van een muziekstuk. Componisten en songwriters gebruiken combinaties van akkoorden om bepaalde sferen en emoties op te roepen. Ook geven akkoorden jou als pianist of toetsenist informatie over welke noten je kunt gebruiken in samenspel met anderen. In bladmuziek staat vaak aangegeven welke akkoorden je op bepaalde momenten moet gebruiken. Dat kan op twee manieren: met **akkoordsymbolen** of door middel van **noten op een notenbalk**.

AKKOORDSYMBOLLEN

De eenvoudigste vorm van bladmuziek met akkoorden is de zogenaamde 'lead-sheet'. Dit is de tekst van een lied met daarboven akkoordsymbolen. Akkoordsymbolen beginnen altijd met een letter. In het volgende voorbeeld (je hoeft nog niet te begrijpen wat er precies staat) zijn de akkoordsymbolen **C**, **G** en **Dm** aangegeven met een pijl:

Bij bovenstaand voorbeeld is niet duidelijk wat de melodie is. Daarom wordt de melodie vaak als muzieknoden genoteerd op een notenbalk. We schrijven dan de akkoordsymbolen boven de notenbalk:

1 C G Dm G C

2

3 Me - lo - - dy and har - mo - ny.

Van boven naar beneden, bestaat dit muziekfragment uit drie regels:

1. Een regel met de akkoordsymbolen: **C**, **G**, **Dm**, **G** en **C**
2. Een notenbalk met noten voor de zangmelodie
3. Een regel met de gezongen tekst (de 'lyrics')

AKKOORDEN OP DE NOTENBALK

Ook akkoorden kunnen worden geschreven als noten op een notenbalk. Kijk maar eens naar hetzelfde muziekfragment, maar nu aangevuld met twee notenbalken voor piano of keyboard.

1 C G Dm G C

2

3 Me - lo - - dy and har - mo - ny.

4

5

Dit muziekfragment bestaat uit 5 regels:

1. Een regel met de akkoorden **C**, **G**, **Dm**, **G** en **C**
2. Een notenbalk met noten voor de zangmelodie
3. Een regel met de gezongen tekst
4. De notenbalk voor de rechterhand van de piano of keyboard
5. De notenbalk voor de linkerhand van de piano of keyboard

De akkoordsymbolen op regel 1 zijn bedoeld voor begeleidingsinstrumenten zoals toetsen, bas of gitaar, die op basis van de akkoordsymbolen kunnen improviseren. De pianist of toetsenist kan ook precies de noten spelen die op regel 5 en 6 staan.

In deze methode ligt de nadruk op akkoordsymbolen leren lezen en spelen, maar we maken je stap voor stap ook wegwijs in het notenschrift. Notenschrift is niet per se nodig om akkoorden te spelen, maar het kan wel handig zijn om bijvoorbeeld bepaalde ritmes te herkennen. Daarom gebruiken we bij iedere oefening akkoordsymbolen én notenbalken.

Voordat we dieper op akkoorden ingaan, kijken we eerst naar wat noten precies zijn.

DE NAMEN VAN TONEN, NOTEN EN AKKOORDEN

Een toon is een klank met een bepaalde toonhoogte. Hoewel de woorden ‘toon’ en ‘noot’ vaak door elkaar worden gebruikt, is er een subtiel verschil. De ‘toon’ is het geluid dat je hoort, terwijl een ‘noot’ een teken of letter is dat zegt welke toon je moet spelen of zingen. De bolletjes op de notenbalken noemen we bijvoorbeeld noten.

De *noot C* en het *akkoordsymbool C* betekenen iets anders. De noot **C** is een enkele noot, terwijl met het akkoord **C** een aantal samenklinkende noten wordt bedoeld. De hoofdletter **C** is het akkoordsymbool. De letter geeft aan dat de noot **C** de belangrijkste noot – **de grondtoon** – van het akkoord is. Om duidelijk onderscheid te maken tussen noten en akkoordsymbolen, gebruiken we voor noten en akkoordsymbolen een ander lettertype.

In muziek kennen we acht stamtonen. Dit zijn de witte toetsen op de piano. Ze worden aangeduid met de letters **A-B-C-D-E-F-G**. Deze letters noemen we ‘notennamen’ en worden vaak kortweg ‘noten’ genoemd.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

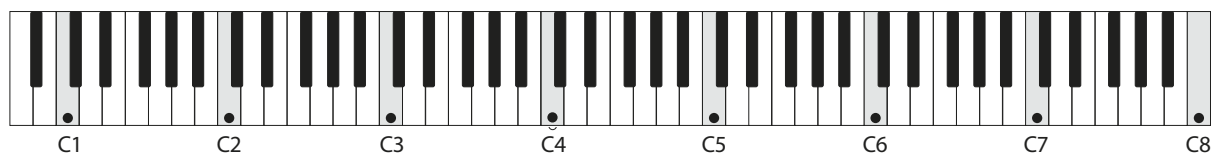
BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

Op het klavier vinden we meerdere toetsen voor de noot **C**, elk met een andere toonhoogte. Zoals je ziet is op een piano met 88 toetsen de **centrale C** de vierde **C** op het klavier. De **centrale C** wordt daarom ook wel aangegeven als **C4**. Zoek alle **C**'s en sla deze aan:

OEFENING 9

Hoewel de toonhoogte van de verschillende **C**'s verschilt, lijken de noten sterk op elkaar. Dit komt doordat de opeenvolgende **C**'s steeds een verdubbeling zijn van de vorige: de **C5** klinkt bijvoorbeeld precies twee keer zo hoog als de **C4**.

DE TOONLADDER VAN C

Je vraagt je misschien af waarom we beginnen met het leren van de noot **C** en waarom niet 'gewoon' met de **A**.

Wanneer je op het klavier met de witte toetsen van **C** naar de volgende **C** speelt, hoor je **de toonladder van C**. Probeer de toonladder van **C** maar eens te spelen:

OEFENING 10

Waarschijnlijk heb je deze toonladder wel eens gehoord. Het is de toonladder van het bekende **do-re-mi-fa-sol-la-ti-do**. In vrijwel alle muziektheorie wordt de toonladder van **C** gebruikt als basis.

DE NOOT C IN HET NOTENSCHRIFT

Pianomuziek gebruikt twee notenbalken: één voor de linkerhand (onderste balk) en één voor de rechterhand (bovenste balk). Beide balken beginnen met een 'sleutel'. De bovenste balk begint met de G-sleutel G , de onderste met de F-sleutel F . Deze sleutels geven aan waar je de noten op de notenbalk kunt vinden. Omdat de noten voor beide handen op verschillende plaatsen staan, oefenen we dit door de **centrale C** om-en-om met de linker- en rechterhand te spelen. De twee notenbalken zijn met een accolade verbonden en worden samen van links naar rechts gelezen. Speel in onderstaande oefening dezelfde noot C eerst met de linkerwijsvinger, dan met de rechterwijsvinger, enzovoort:

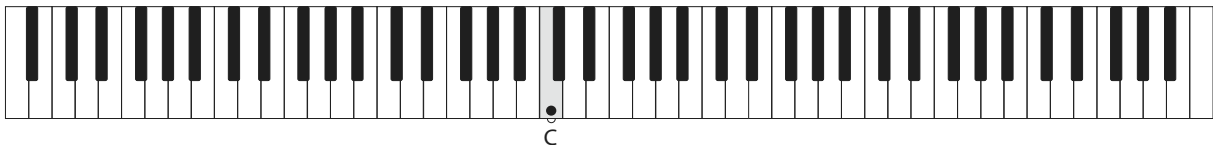
OEFENING 11

De **G-sleutel** geeft aan op welke lijn de noot G ligt.

De **F-sleutel** geeft aan op welke lijn de noot F ligt.

RECHTERHAND

LINKERHAND

Ook al speel je met beide handen dezelfde toets op het klavier, de bolletjes van de noten voor de linker- en rechterhand hebben een andere plaats op de notenbalk. Deze plaats is volkomen logisch voor de **centrale C**: de noot staat keurig 'centraal' tussen de beide balken:

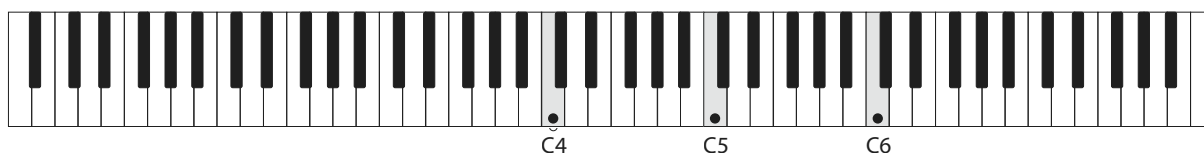
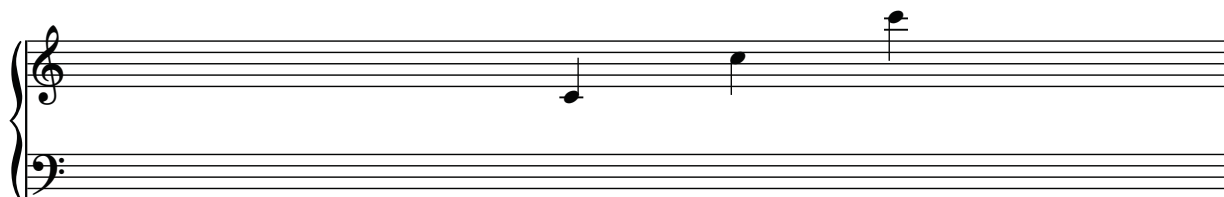
Speel in de volgende oefening de C's voor de linkerhand. Je begint met de noot **C2** en eindigt met de noot **C4**. Zoals je ziet, ligt een hogere noot hoger op de notenbalk. Neem bij alle oefeningen de tijd. Oefen tot je ze vloeiend kunt spelen!

OEFENING 12

C2 C3 C4

Speel nu de noten voor de rechterhand op de bovenste notenbalk. Je begint met de C4 en eindigt met de C6:

OEFENING 13

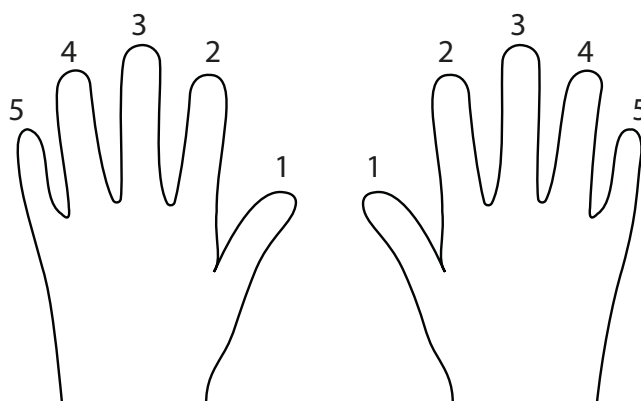

Voor alle oefeningen geldt dat je niet snel hoeft te spelen. Probeer de noten wel zo regelmatig mogelijk te spelen. Neem bij alle oefeningen de tijd. Oefen tot je de oefening vloeiend kunt spelen. Je hoeft niet per se 'van blad' te spelen. Als je een oefening liever uit het hoofd leert is dat ook prima. Bladmuziek is slechts een hulpmiddel om uit te leggen hoe een oefening of stukje muziek bedoeld is. Probeer daarom altijd eerst te begrijpen wat er staat, en begin dan pas met spelen.

Het spelen met twee handen kan - zeker in het begin - best lastig zijn. Zie de linker- en rechterhand als twee verschillende instrumenten, die vloeiend samen moeten leren spelen. Dat vereist veel oefening. Gelukkig kan het spelen makkelijker worden met de juiste **vingerzetting**.

VINGERZETTING

In de volgende oefening speel je de noten uit de vorige oefeningen, maar nu meteen achter elkaar. We hebben bij alle noten nummers gezet. Deze nummers geven aan met welke vinger je de noot het meest efficiënt en soepel kunt spelen. We noemen dit vingerzetting. Bij vingerzetting is de duim altijd nummer 1 en de pink nummer 5.

Probeer de volgende oefening met vingerzetting net zo lang te doen totdat je het 'automatisch' moeiteloos en regelmatig kunt spelen. Het hoeft niet snel, maar zorg ervoor dat je iedere noot even lang laat klinken. Links speel je met de pink C2, met de duim C3 en met de duim óók C4; daarna speel je rechts met de duim opnieuw de C4, met de pink C5 en met de pink óók C6:

OEFENING 14

Probeer ook de volgende oefening net zo lang te doen totdat het je het 'automatisch' goed en regelmatig kunt spelen. De vingerzetting is voor beide handen hetzelfde, maar je speelt nu beide handen 'om-en-om':

OEFENING 16

PEDALEN

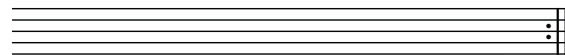
Een piano heeft twee of drie pedalen die je met je voet kunt bedienen. Ook op een keyboard kun je meestal één of meer pedalen aansluiten. Vooral het rechterpedaal wordt veelvuldig gebruikt. Dit is het zogenaamde 'sustainpedaal'.

'Sustain' is het Engelse woord voor doorklinken. En dat is precies wat dit pedaal doet. Wanneer je het sustainpedaal gebruikt, zal de noot die je speelt blijven doorklinken. Ook als je de toets loslaat.

In de volgende oefening gebruik je het rechterpedaal op het teken Ped. , wanneer je de eerste noot speelt. Je laat het pedaal weer los op het teken * . Probeer bij de volgende oefening het pedaal rustig met je voet te bedienen en luister naar de klank.

We gaven eerder de definitie van een akkoord: **Een akkoord is een samenklank van meerdere noten.** Wanneer je het sustainpedaal gebruikt terwijl je verschillende noten na elkaar speelt, zullen al deze noten blijven doorklinken. Wat je hoort bij het gebruik van het pedaal is een samenklank van meerdere noten!

Een ander teken dat we vaak in oefeningen gebruiken is het herhalingsteken. Dit teken bestaat uit twee punten vóór de eindstreep van de notenbalk:

Het herhalingsteken geeft aan dat je alle noten voor het teken nog een keer moet spelen.

We willen je aanmoedigen de oefeningen gelijkmatig zacht te spelen. We geven dit aan met het teken *p*, dat staat voor het Italiaanse woord ‘piano’ (‘zacht’). Zacht spelen is moeilijker dan de noten ‘gewoon’ aanslaan, maar het zal je techniek op den duur sterk verbeteren.

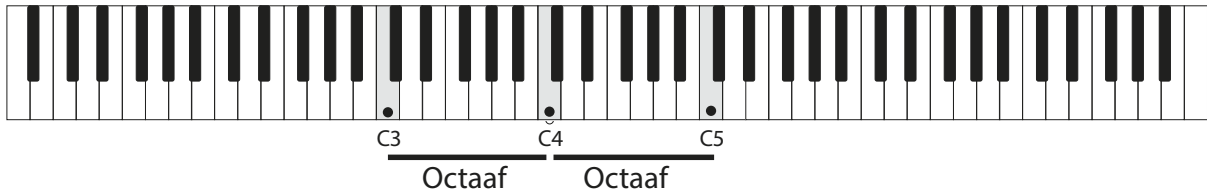
In onderstaande oefening gebeurt veel! Bij iedere noot staat de vingerzetting, je speelt ‘piano’ en je herhaalt de oefening één keer. Ook gebruik je de pedalen. Oefen net zolang totdat je alles tegelijk kunt spelen wat in de oefening staat:

TOONAFSTANDEN - HET OCTAAF

Het verschil in toonhoogte tussen twee noten noemen we **toonafstand** of **interval**.

De toonafstand tussen de noten **C3** en **C4** noemen we een **octaaf**, hieronder aangegeven met een zwarte lijn. Evengoed is ook de afstand tussen de noten **C4** en **C5** een octaaf. Speel in de volgende oefening de noten **C3** en **C4** tegelijk met je linkerhand. Speel daarna de noten **C4** en **C5** met je rechterhand.

OEFENING 19

In notenschrift zetten we noten die tegelijk klinken altijd direct onder elkaar. Je krijgt dan een samenklank van noten. Speel in de volgende oefening twee noten tegeljkertijd. Eerst met je linkerhand **C2** en **C3**. Daarna speel je met je rechterhand **C4** en **C5**. De vingerzetting wordt bij samenklanken aangegeven met cijfers voor de noten. Je gebruikt dus voor beide handen steeds de pink en de duim:

OEFENING 20

The musical notation for Exercise 20 consists of two staves. The left hand (bass clef) plays a sequence of three chords: C2-C3, C3-C4, and C4-C5. The right hand (treble clef) plays a sequence of three chords: C4-C5, C5-C6, and C6-C7. Each chord is indicated by a number '1' (thumb) and '5' (pinkie) above the notes. The first chord in each hand is marked with a piano (*p*) dynamic. The exercise ends with a double bar line and a repeat sign, followed by a flower symbol.

Neem de tijd om de volgende oefening zo zacht en regelmatig mogelijk te spelen. Links speelt **C2** en **C3**. Rechts speelt **C5** en **C6**. Maak er muziek van!

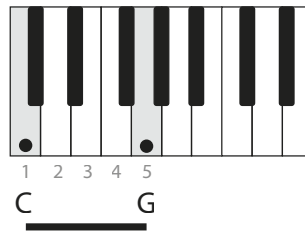
OEFENING 21

The musical notation for Exercise 21 consists of two staves. The left hand (bass clef) plays a sequence of three chords: C2-C3, C3-C4, and C4-C5. The right hand (treble clef) plays a sequence of three chords: C5-C6, C6-C7, and C7-C8. Each chord is indicated by a number '1' (thumb) and '5' (pinkie) above the notes. The first chord in each hand is marked with a piano (*p*) dynamic. The exercise ends with a double bar line and a repeat sign, followed by a flower symbol.

TOONAFSTANDEN - DE KWINT

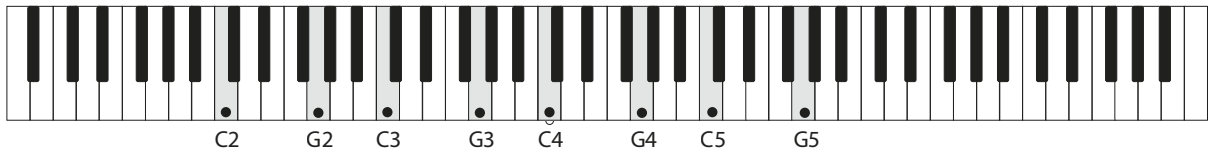
Voor het menselijke gehoor klinken octaven opvallend natuurlijk en evenwichtig. Het octaaf is dan ook het meest harmonieuze interval in muziek. Dit komt doordat een octaaf precies twee keer zo hoog (of zo laag) klinkt.

Na het octaaf klinkt de **kwint** het meest harmonisch. 'Quintus' is het Latijnse woord voor 'vijfde'. De kwint is dan ook het interval dat geteld vanaf de noot C vijf witte toetsen verder ligt. Dit is de noot G:

Zoek en speel onderstaande combinaties van de C en de G op het klavier:

OEFENING 22

Speel de kwinten (de C en de G) als losse noten over vier octaven:

OEFENING 23

Wanneer we een akkoord spelen met als basis de noot C en als tweede noot in het akkoord de noot G (de kwint), dan noemen we de noot C de **grondtoon** van het akkoord. In rock en pop wordt voor dit akkoord vaak het akkoordsymbool **C⁵** gebruikt. De C in dit symbool zegt dat de C de grondtoon van het akkoord is; de ⁵ zegt dat de tweede noot in het akkoord een kwint moet zijn - een G dus.

De verwantschap tussen de grondtoon en de kwint is zo sterk, dat we een akkoord met een grondtoon en een kwint ook wel een 'powerchord' noemen. Powerchords klinken vol, direct en krachtig. Dit is duidelijk te horen wanneer we ze met enige nadruk achter elkaar spelen. Daarom zetten we aan het begin van de volgende oefening het teken *f*, dat staat voor 'forte'. 'Forte' is Italiaans voor 'sterk' en zegt dat je de muziek luid moet spelen.

Bij de volgende oefening schrijven we het akkoordsymbool C^5 slechts één keer boven de muziek, terwijl we dit akkoord in het notenschrift acht keer spelen over verschillende octaven:

OEFENING 24

We schrijven het akkoordsymbool maar één keer omdat het akkoordsymbool simpelweg zegt *dat* de noten uit het C^5 akkoord gespeeld moeten worden, *maar niet op welke manier*. Dat is het grote verschil met notenschrift, waarin precies staat *hoe* de muziek gespeeld moet worden. Het akkoordsymbool wordt gebruikt om te improviseren, maar helpt ook bij het lezen van de noten: je ziet immers in één oogopslag welke noten je wel en niet moet spelen.

In de volgende oefening spelen we eerst zes losse noten die horen bij het powerchord C^5 en daarna spelen we twee keer het powerchord C^5 . We spelen nu weer zachter ('piano'). Merk op dat we bij de laatste twee akkoorden een andere variant voor de vingerzetting hebben gebruikt. We plaatsen de vingerzetting hier boven het akkoord, in plaats van ernaast.

OEFENING 25

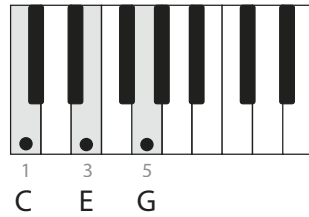
DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

HET C AKKOORD

Met de grondtoon, de tertsen en de kwint vormen we de basis van bijna alle akkoorden: **de drieklank**. Probeer deze te spelen met beide handen:

OEFENING 30

De drieklank met als grondtoon de noot C noemen we de drieklank van C, of simpelweg het C akkoord. Dit akkoord bestaat altijd uit de noten C-E-G. In onderstaande oefening spelen we het C akkoord over verschillende octaven. Omdat de vingerzetting voor de akkoorden steeds hetzelfde is, plaatsen we voor iedere hand maar één keer de vingerzetting.

OEFENING 31

Akkoorden waarbij we alle noten **tegelijk** spelen – zoals hierboven – noemen we **blokakkoorden**. Wanneer we de noten van het C akkoord **na elkaar** spelen – zoals hieronder – noemen we dat een **gebroken akkoord**:

OEFENING 32

De volgende oefening combineert blokakkoorden ('verticale' akkoorden) voor de rechterhand met gebroken ('horizontale') akkoorden voor de linkerhand:

OEFENING 33

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

TEMPO, MAAT EN RITME

Voordat we verdergaan met het tweede hoofdstuk willen we nog even stilstaan bij tempo, maat en ritme.

De lengte (of 'duur') van een noot geven we aan met verschillende tekens:

- Een hele noot (open vorm zonder stok) duurt net zo lang als twee halve noten.
- ♩ Een halve noot (open met stok) duurt net zo lang als twee kwartnoten.
- ♪ Een kwartnoot (dicht met stok) duurt net zo lang als twee achtste noten.
- ♩♯ Een achtste noot (stok met vlag) duurt net zo lang als twee zestiende noten.

Naast de lengte van de noten, kennen we allemaal ook wel het begrip 'beat'. Dit is de 'hartslag' van muziek: een regelmatige puls waarop de noten worden gespeeld. Mensen hebben een natuurlijke neiging deze puls te 'tellen' in een reeks getallen. Zo'n reeks getallen noemen we een **maat**. Om aan te geven hoeveel tellen er in een maat passen, gebruiken we de **maatsoort**. Dit is een teken dat bestaat uit twee getallen: het bovenste getal geeft aan hoeveel tellen er de maat zitten, het onderste teken is de nootlengte die we gebruiken voor één tel. Bijvoorbeeld:

$$\frac{3}{4} = 3 = 3 \times 1 \text{ kwartnoot}$$

$$\frac{4}{4} = 4 = 4 \times 1 \text{ kwartnoot}$$

Hieronder zie je twee maten. De verticale **maatstreep** markeert het einde van de maat. De eerste maat is een **driekwartsmaat**, waarin we drie kwartnoten tellen; de tweede maat is een **vierkwartsmaat**, waarin we vier kwartnoten tellen:

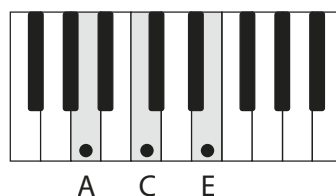

De volgende oefening is genoteerd in de vierkwartsmaat. We tellen daarom vier kwartnoten in iedere maat. De rechterhand speelt kwartnoten; dit zijn vier noten in één maat. De linkerhand speelt op de eerste tel een hele noot; deze duurt viert tellen en je houdt de toets daarom ingedrukt gedurende de hele maat, terwijl de rechterhand de andere noten speelt. Tel hardop met de noten mee. Tel in een regelmatige puls door, *dus zonder pauze na de vierde tel*:

OEFENING 37

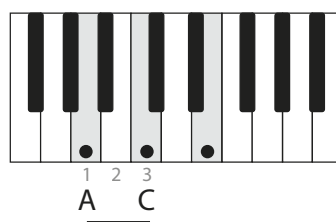
MINEUR EN MAJEUR AKKOORDEN

Tot nu toe hebben we steeds noten gespeeld uit de drieklank van C. Stel we willen een drieklank maken met als grondtoon de A. We gebruiken in dit voorbeeld alleen de witte toetsen. We krijgen dan de drieklank A-C-E:

Vergelijken we deze drieklank met de drieklank van C, dan is er een klein, maar belangrijk verschil. Bij de drieklank van C wordt de grote terts gevormd door de C en de E. Dit zijn twee hele toonafstanden.

De afstand tussen A en C is een halve toonafstand kleiner, we noemen deze daarom een **kleine terts**. Als je let op het aantal toetsen (inclusief de zwarte toetsen), is het verschil duidelijk te zien. Tussen A-C liggen twee toetsen; tussen C-E liggen drie toetsen. De toonafstand is niet alleen hoorbaar, maar ook zichtbaar kleiner:

Omdat de toonafstand A-C een kleine terts is, noemen we de drieklank A-C-E ook wel **A klein**. Veel vaker zeggen we **A mineur**. 'Mineur' is het Franse woord voor 'klein'.

De drieklank van C noemen we ook wel **C groot**. 'Groot' wordt het Frans vertaald als 'majeur'. Daarom zeggen we ook wel **C majeur**. In de praktijk worden de termen 'groot' of 'majeur' meestal weggelaten.

Bij akkoordsymbolen wordt voor mineur akkoord de letter **m** toegevoegd aan het symbool. Voor **A mineur** is het akkoordsymbool dus **Am**.

Bij akkoordsymbolen is er geen teken voor majeur. Bij majeur akkoorden wordt alleen de hoofdletter van de grondtoon gebruikt. Het symbool **C** betekent dus altijd **C majeur**.

Wanneer op papier **C-Am-C** staat, zeggen musici: "We spelen C, A mineur C."

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

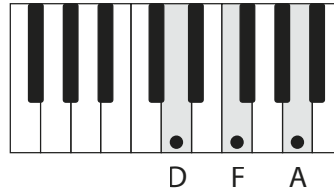
BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

HET D MINEUR AKKOORD

Het D mineur akkoord heeft als symbool **Dm**. Het bestaat uit de grondtoon D, de kleine terts F en de kwint A. De D ligt tussen de twee zwarte toetsen:

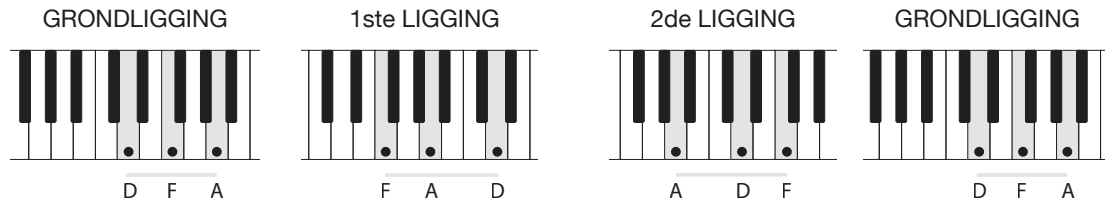
In de volgende oefening zie je alle noten van het **Dm** akkoord. Speel de noten met de aangegeven vingerzetting:

OEFENING 49

Speel de noten met de aangegeven vingerzetting:

OEFENING 50

DE LIGGINGEN VAN HET D MINEUR AKKOORD

Oefen de verschillende liggingen van **Dm** met de aangegeven vingerzettingen:

OEFENING 51

Dm

p

1

OEFENING 52

Dm

p

1

OEFENING 53

Dm

p

5 1

Speel de noten uit het **Dm** akkoord. Bepaal zelf de vingerzetting:

OEFENING 54

Dm

p

p

D MINEUR - STEMVOERINGEN

Het **Dm** akkoord en het **Am** akkoord gebruiken beide de noot **A**. Deze noot is in de oefening grijs gekleurd. Beide akkoorden spelen we eerst in de grondligging. Let bij de linkerhand op de beweging van de wijsvinger; deze beweegt over de duim:

OEFENING 55

Het **Dm** akkoord deelt één noot met het **Am** akkoord, namelijk de **A**. Dit is de grondtoon van het **Am** akkoord en de kwint van het **Dm** akkoord.

AKKOORD	Am	Dm
KWINT	E	A
TERTS	C	F
GRONDTOON	A	D

In de volgende oefening spelen we **Am** we in de grondligging en **Dm** in de tweede ligging. We laten voor **Dm** twee vingerzettingen zien. Bepaal zelf welke je het makkelijkste vindt:

OEFENING 56

Am in de eerste ligging en **Dm** in de grondligging:

OEFENING 57

Am in de tweede ligging en **Dm** in eerste ligging:

OEFENING 58

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

MELODIE EN AKKOORDEN

We zingen in de volgende oefeningen mee met de akkoorden. Op deze manier krijg je een idee hoe meezingen met de begeleiding klinkt.

We zingen in de volgende oefening de grondtoon van het akkoord. Je zingt simpelweg de notennamen van de tonen. Je kunt zelf het octaaf kiezen waarin je zingt. Speel eerst alleen de linkerhand om het meezingen met de grondtoon te oefenen. Als dat lukt, speel je de rechterhand ook mee. Neem de tijd om de oefening net zo vaak te herhalen tot je deze moeiteloos tegelijk kunt spelen en zingen.

OEFENING 74

c
(cee) c
(cee) a
(ah) a
(ah)

C Am
 1 3 5 3 1 2 5 2

mf
 Red. *

d
(dee) d
(dee) g
(gee) g
(gee)

Dm G
 1 3 5 3 1 2 5 2

1 5

In de volgende oefening zing je in plaats van de notennaam de 'oe' klank. De akkoorden en melodie zijn hetzelfde als de vorige oefening, maar nu zie je alleen de 'leadsheet' weergave. Je kunt de akkoorden hetzelfde spelen als hierboven, maar je kunt ook vrij variëren. Zorg wel dat je de akkoorden boven de melodie aanhoudt.

OEFENING 75

C Am
 Oe oe oe oe

Dm G
 oe oe oe oe

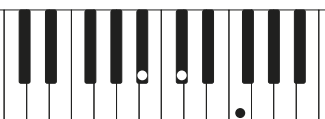
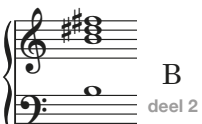
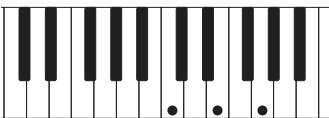

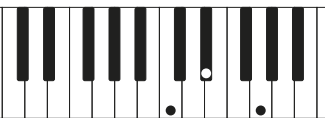
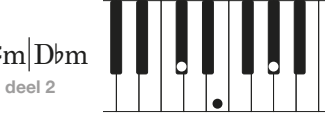
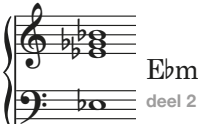

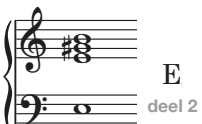
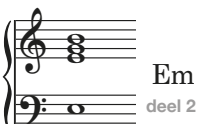
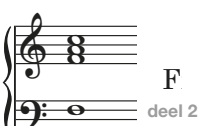

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DEZE PAGINA IS NIET OPGENOMEN IN HET INKIJKEXEMPLAAR.

BLADER VERDER OM MEER PAGINA'S TE BEKIJKEN.

DE MAJEUR EN MINEUR AKKOORDEN

 <p>A deel 2</p> 	 <p>Am deel 1</p>
 <p>Bb deel 2</p> 	 <p>Bbm deel 2</p>
 <p>B deel 2</p> 	 <p>Bm deel 2</p>
 <p>C deel 1</p> 	 <p>Cm deel 2</p>
 <p>C# deel 2</p> 	 <p>C#m deel 2</p>
 <p>D deel 2</p> 	 <p>Dm deel 1</p>
 <p>Eb deel 2</p> 	 <p>Ebm deel 2</p>
 <p>E deel 2</p> 	 <p>Em deel 2</p>
 <p>F deel 2</p> 	 <p>Fm deel 2</p>
 <p>F# deel 2</p> 	 <p>F#m deel 2</p>
 <p>G deel 1</p> 	 <p>Gm deel 2</p>
 <p>G# deel 2</p> 	 <p>G#m deel 2</p>